

ROSMALLA

★ ★ EXTRA ★ ★

Deel 2
Eerste lustrum
Heemkondekring
Rosmalen

In dit nummer o.a.:

- Een geschiedenis van de Heemkondekring Rosmalen
- Artikelen uit kranten over de Heemkondekring

Rosmalla Extra is een uitgave van de Heemkundekring Rosmalen.

Redactie:

Mari van de Ven
Harry Coppens

Redactieadres:

Stationsstraat 8
5241 EE Rosmalen
tel. 04192-18349

Bankrekeningnr.: 18.45.43.444 (Rabobank Rosmalen, postgiro van de bank: 1099372) ten name van Heemkundekring Rosmalen, Deken Fritsenstraat 53, 5243 VM Rosmalen.

Bestuur:

Th.G.J.M. Derksen, voorzitter, Weidestraat 15, 5241 CA Rosmalen. Tel. 04192-12591
A.J. van de Ven, 1e secretaris, M. Nijhoffstraat 8, 5242 CV Rosmalen. Tel. 04192-14094
J.W. Westerlaken, 2e secretaris en contactpersoon, Venstraat 53, 5241 CD Rosmalen, Tel. 04192-13562
Sj. Hoedemakers-van der Sluis, penningmeester, Deken Fritsenstraat 53, 5243 VM Rosmalen. Tel. 04192-17366
H. de Werd, archief, Hintham 127, 5246 AE, Rosmalen. Tel. 073-415914

Copyright © 1994 Heemkundekring Rosmalen.

Zonder toestemming van redactie en / of bestuur mag niets uit deze uitgave worden overgenomen.

De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud der ondertekende artikelen.

Op Rosmalla Extra is geen apart abonnement mogelijk. Abonnementen op Rosmalla kunnen worden genomen door het aanmeldingsformulier achter in dit nummer in te sturen. Leden en donateurs van de Heemkundekring en abonnees van Rosmalla ontvangen Rosmalla Extra in de bus.

Reeds verschenen in de reeks Rosmalla Extra:

1. Rosmalense monumenten;
2. Eerste lustrum Heemkundekring Rosmalen.

In voorbereiding:

3. De bevrijding van Rosmalen.

Bij de voorplaat: In de zestiger jaren werd deze foto gemaakt door Henk de Werd uit de toren van de Lambertuskerk. We zien op de voorgrond rechts de slagerij en het café van Piet van Lier. Op de achtergrond de pastorie van de Lamberusparochie met de fraaie oprijlaan. Coll. H. de Werd

VOORWOORD

Ter gelegenheid van het eerste lustrum van de Heemkundekring Rosmalen hebben we als bestuur besloten om in een extra uitgave van Rosmalla, een jubileumuitgave, een globaal overzicht te geven van vijf jaar Heemkunde in de gemeente Rosmalen. Wij zijn ons medebestuurslid Henk de Werd erkentelijk voor zijn bereidheid om door middel van woord en beeld hieraan inhoud te geven.

Het is min of meer inherent aan heemkunde terug te kijken in het verleden, ofschoon een periode van vijf jaar op zich natuurlijk niet spectaculair is te noemen. Deze terugblik is niet moraliserend bedoeld in de sfeer van "kijk eens wat we de afgelopen vijf jaar zo al hebben gedaan". Neen, zij is bedoeld om door het ophalen van een aantal feiten en gebeurtenissen ondersteuning te geven aan het bestaansrecht van onze vereniging.

Mede namens het bestuur wil ik als voorzitter mijn bijdrage aan deze uitgave beperken tot een hartgrondig en welgemeend woord van dank aan mijn medebestuurleden; al onze leden, met name diegenen die zich binnen werkgroepen op een of andere wijze verdienstelijk hebben gemaakt; de abonnees op ons periodiek Rosmalla; de donateurs en de sponsors, verenigd in de Vrienden van de Heemkundekring Rosmalen, voor hun ondersteuning in welke vorm dan ook ten behoeve van de instandhouding en groei van onze Heemkundekring.

Ook dank ik de gemeente Rosmalen, die het ons door het verschaffen van huisvesting en het verlenen van subsidie mede mogelijk heeft gemaakt te worden wat we nu zijn. Ten slotte feliciteer ik bestuur, leden, abonnees, donateurs en sponsors met ons eerste lustrum en spreek de wens uit, dat het ons lukt ook de komende jaren met veel elan en inzet opnieuw te bewijzen, dat onze vereniging een niet meer weg te denken plaats in de Rosmalense gemeenschap inneemt.

Namens het bestuur,
Uw voorzitter,
Th.G.J.M. Derksen

VAN DE REDACTIE

Zoals onze voorzitter hierboven reeds opgemerkt heeft, bestaat de onze Heemkundekring dit jaar al weer vijf jaar. Daarom geven wij eens een overzicht van wat de Heemkundekring de laatste jaren al gepubliceerd heeft:

- In oktober 1990 is ons eerste periodiek van start gegaan onder de naam Rosmalla.

Inmiddels zijn hiervan al drie jaargangen voltooid met in het totaal 13 nummers en voor de eerste jaargang bovendien een los boekje met een register;

- In september 1991 is ter gelegenheid van de Open Monumentendag een boekje uitgegeven over zes Rosmalense monumenten. Ook is toen een lesbrief uitgegeven voor de Rosmalense schooljeugd;
- In oktober 1993 is ons tweede periodiek van start gegaan onder de naam Rosmalla Extra. Het eerste boekje uit deze reeks is een bewerking van het zojuist genoemde monumentenboekje uit 1991. Wat U nu in handen heeft, is al weer het tweede boekje uit de reeks. Komend najaar zal het derde deel verschijnen.

Al deze uitgaven zijn nog altijd verkrijgbaar.

- Verder heeft de Heemkundekring reeds enkele kleinere zaken uitgegeven: twee folders, twee nieuwjaarswensen (voor 1993 en 1994), twee posters (ter gelegenheid van de tentoonstellingen in 1990 en 1993, en de uitnodiging voor de opening van onze eerste tentoonstelling;
- De Heemkundekring heeft nog geen boeken uitgegeven, maar Henk de Werd heeft wel reeds *Groeten uit Oud-Rosmalen deel 1* aan de Heemkundekring opgedragen en er bestaan plannen voor de uitgifte van een boek.

Tot slot willen we nog opmerken dat de artikelen en foto's in dit boekje helaas niet allemaal onmiddellijk bij de betreffende tekst konden worden geplaatst. Ze staan echter wel in de goede volgorde.

De redactie van Rosmalla Extra,
Harry Coppens
Mari van de Ven

1989-1994: 5 JAAR HEEMKUNDEKRING ROSMALEN

Henk de Werd

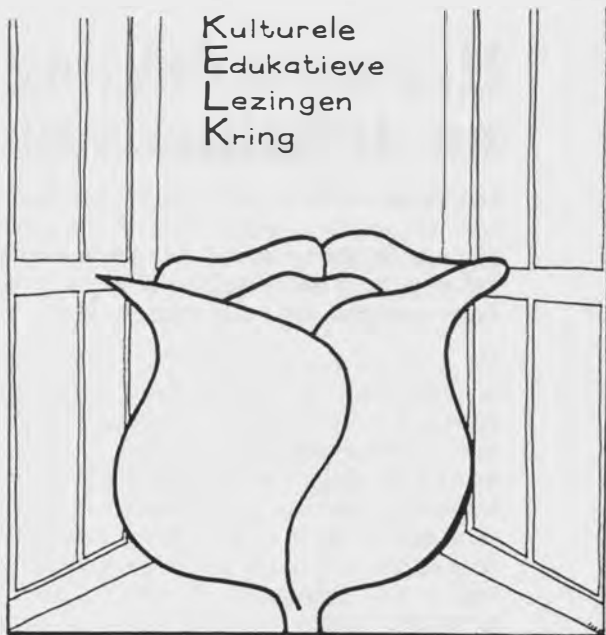
We schrijven 1988. Nuland, Berlicum, Den Dungen, 's-Hertogenbosch. Buren -soms lastige- van ons Rosmalen. Vier gemeenten met bloeiende heemkundeverenigingen. Rosmalen kan daar slechts jaloers naar kijken. Pogingen om ook in onze gemeente tot een heemkundeclub te komen zijn jammerlijk mislukt. In 1981 al heeft KELK (Kulturele Educatieve Lezingen Kring), waarin o.a. Martien der Kinderen een belangrijke rol speelde, de Rosmalense ingezetenen uitgenodigd voor een avondje Rosmalen en Brabant. Op het programma staan o.a. Brabantse liederen m.m.v. het Laurentiuskoor, een diaprojectie en lezing over het oude Rosmalen door Henk de Werd en een speech van de grote Brabantse heemkundige Harrie Beex. Beex houdt een vurig pleidooi voor een Rosmalense heemkundekring. Tevergeefs, helaas. In 1985 wordt andermaal een poging aangewend. Na een boeiende lezing van onze toenmalige

streekarchivaris H. Buijks kan men zich aanmelden voor de op te richten heemkundevereniging. Er komt geen respons en dus blijft het in onze gemeente bij de individuele geschiedbeoefening van Willy van de Elzen, Pastoor Westerlaken, Martien der Kinderen, Ad Hermens en Henk de Werd. De publicaties van Henk de Werd (gedurende 25 jaar) over de geschiedenis van Rosmalen in de Molen hebben al veel van het Rosmalense verleden blootgelegd en wellicht een stuk nieuwsgierigheid weggenomen. Bovendien heeft Henk de Werd dan enkele geschiedenis- en fotoboekjes op de markt gebracht.

In mei 1988 valt er bij diverse geïnteresseerden

in alles wat met heemkunde te maken heeft een brief binnen van *Nuvelant*, waarin o.m. staat: "Van de gemeente Rosmalen ontvingen wij een aantal adressen van geïnteresseerden in een nog op te richten heemkundevereniging in Rosmalen. Deze vereniging is indertijd niet tot stand gekomen. Onze werkgroep wil behulpzaam zijn bij het oprichten van een heemkundewerkgroep in Rosmalen of liefst autochtone inwoners van Rosmalen in haar midden opnemen. Op welke wijze een en ander zou kunnen gebeuren staat ons nog niet goed voor ogen."

De geplande informatieavond wordt gehouden op 23 juni 1988 in *De Meent* te Nuland. Er blijkt een vruchtbare bodem aanwezig. Een volgende bijeenkomst wordt afgesproken. Gerard Heijmans wordt bereid gevonden als contactpersoon te fungeren. Nauwelijks een maand later, op 16 juli 1988, midden in de vakantie, sterft Gerard Heijmans vrij plotseling, nog geen 50 jaar oud. Terug bij af zijn we dus!

Dinsdag 17 februari 20.00 u. "De Kentering" Rosmalen

"het oude dorp rosmalen" en

"brabantse heemkunde"

H de Werd: "Het oude Rosmalen"

Laurentiuskoor

H. Beex: "Heemkunde"

Entreprijs f 2.50

voorverkoop kaarten: stichting K.E.I., fort prins willem 17, tel. 073-41 70 87
gironr. 198556 of rabobank 14.45.37.265

kaarten aan de zaal: vanaf 19.30 u.

Heemkundekring Rosmalen nu definitief van start

Het interim-bestuur van de Heemkundekring Rosmalen heeft de voorbereidende periode voor oprichting van de Heemkundekring afgesloten. Alle plannen zijn gereed om zich naar het gemeentebestuur toe te kunnen presenteren. Voor alle duidelijkheid nog even een stukje geschiedenis, dat hoort natuurlijk bij een Heemkundekring.

De gemeente Rosmalen verstrekke in 1988 aan Heemkundekring Nuwelant te Nuland een subsidie van f. 2.500,- met als doel o.a. te komen tot oprichting van een kring in Rosmalen. Nuwelant diende dus de aktie hiertoe op te starten en dat deed zij door een vergadering te beleggen voor belangstellenden uit Rosmalen. Er bleek voldoende interesse om verder te gaan nadat enkele gegevens waren ge-inventariseerd. Er werd een initiatiefgroep gerecrueteerd en deze groep schreef een bijeenkomst uit voor 12 januari j.l. Er werden 50 uitnodigingen verzonden waarop 35 mensen reageerden. Vanuit deze groep werd een interim-bestuur gekozen bestaande uit Th. Derksen, voorzitter, Frans Jansen, secretaris en Jolanda Poppel-Heijmans penningmeester. Henk de Werd uit Hintham en M. van Heumen werden leden met respectievelijk een geschiedkundige en archivarische specialiteit. Het bestuur bezocht de heemkundekringen in Berlicum en Nuland om zich over een opzet te laten informeren.

Op 28 februari j.l. was er opnieuw een bijeenkomst waar ook weer ruim 30 belangstellenden aanwezig waren. Henk de Werd verzorgde een dia-vertoning over oude panden in Rosmalen. Daarnaast werd bij de leden onderzocht welke hun wensen zijn ten aanzien van onderwerpen voor onderzoek. Er werd ook een werkgroep opgericht om

de Rosmalense beeldbepalende panden te gaan bezien en een nader studie hierover te maken. De lijst van deze panden is verstrekt door het Streekarchivariaat waarop ca. 500 panden vermeld zijn. Men wil zich tevens beraden hoe het onderzoek moet worden aangepakt.

Verder is er op deze bijeenkomst gesproken over algemene regels, verenigingsvorm en het zoeken naar een onderkomen. Men heeft wellicht een mogelijkheid om op Coudewater ruimte te vinden. Via de commissie historie Coudewater zijn er ideeën aangereikt. De directie van Coudewater moet nog haar toestemming geven. Men denkt hier ruimte te vinden voor archieven, kasten, bibliotheek, vergaderen werkruimte enz.

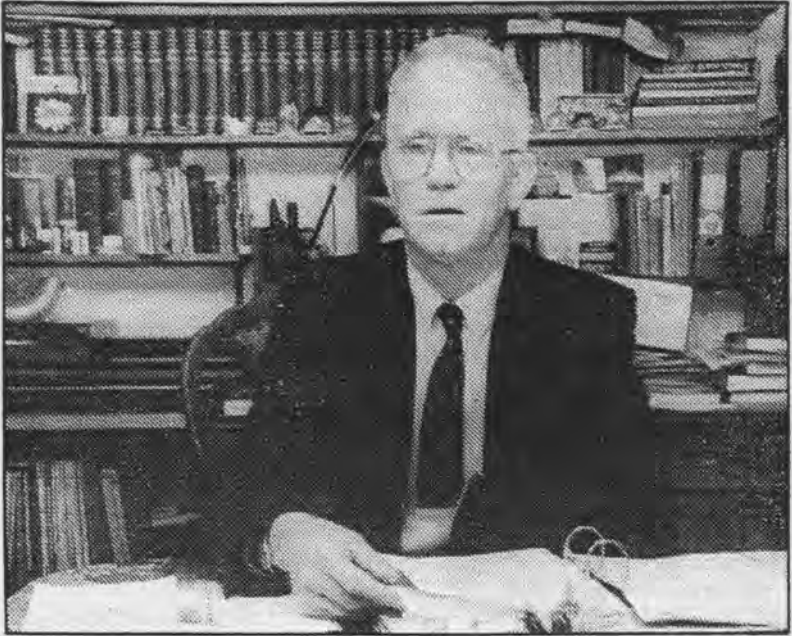
"We willen niet te hard van stapel lopen" aldus Frans Jansen. "Een kring van 35 personen is groot genoeg en wij vinden het een groot succes dat er zoveel belangstelling is gekweekt en aanwezig blijkt te zijn. We gaan dus niet aan ledenwerving doen. Voorlopig richten wij onze activiteiten eerst op de beeldbepalende panden. De richting die wij inslaan zal leiden tot werkgroepen die diverse onderwerpen onderzoeken b.v. een straatnaam-onderzoek. Binnenkort gaat er naar de gemeente een brief uit waarin wij kennisgeven dat de kring is opgericht. Wij moeten de gemeente wel op de hoogte houden van onze vorderingen om straks zelf in aanmerking te komen voor een subsidie".

Op 18 oktober 1988 volgt de tweede bijeenkomst met *Nuwelant*, opnieuw in *De Meent*. "Die avond hebben de aanwezige Rosmalenaren het besluit genomen, dat het van belang is, dat in Rosmalen een heemkundekring wordt opgericht. Die avond is vervolgens een initiatiefcomité opgericht, bestaande uit Jolanda van Poppel-Heijmans (Brabanthoeven 195), Henk de Werd (Hintham 127), Frans Janssen (Bredestraat 28) en Michiel van Heumen (Annapark 13). Dit comité heeft zich sedert die avond een paar maal beraden en zich al enigszins georiënteerd."

Op donderdag 12-1-1989 vind in de Oranjezaal van De Kentering de oprichtingsvergadering van onze heemkundekring Rosmalen plaats. *Nuwelant* is daarbij als ondersteuning aanwezig. In het verslag van die twaalfde januari lees ik: "Oprichten van een (voorlopig te noemen) heemkundekring Rosmalen. Deze vraag stelt dhr. F. Janssen na de pauze. Alle aanwezigen steken hun hand op ter instemming: hiermee is de oprichting van een heemkundekring in Rosmalen een feit geworden. Janssen brengt met de aanwezigen een toast uit op de boreling en wenst haar een gezonde groei. Janssen deelt mee, dat dhr. Th. Derksen (oud-gemeentesecretaris) uiteindelijk bereid is gevonden -echter uitsluitend voor de oprichtingsperiode- de functie van voorzitter op zich te nemen. De vergadering reageert met applaus. Janssen deelt vervolgens mee, dat M. van Heumen bereid is in het voorlopige bestuur de taak van archivaris op zich te nemen, dat mevr. J. van Poppel bereid is het penningmeesterschap op zich te nemen, dat H. de Werd bereid is als bestuurslid mee te draaien en dat Janssen bereid is de secretariaatstaak te vervullen. De vergadering reageert wederom met applaus, waarmee het voorlopige bestuur is vastgesteld." Wim Leenman biedt al direct een ontwerp voor een logo aan. Op de oprichtingsvergadering van 12-1-1989 zijn de volgende personen en commissie uit Rosmalen aanwezig: Amende van de Wiel, N. Blankendaal, L. Boerakker-Hermens, A. Boon, H. Coppens, Th. Derksen, A. Diebels, Mevr. v.d. Does, W. van Eerd-van Herpen, C. Hellemons, Chr. van Helvoort, Mevr. van Helvoort-van Bakel, M. van Heumen, A. Heijmans, A. Hilgersom, P. Horrik-de Vaan, F. Janssen, A. Janssen-Vergouwen, M. der Kinderen, P. Kuijer, W. Leenman, J. van Poppel-Heijmans, G. Valk, J. Verhoeven, W. Verstappen-Witlox, E. Verzandvoort, H. de Werd, J. Westerlaken, W. Westerlaken, J. Wijns, A. van de Ven (Commissie Historie Coudewater).

Op 18 januari 1989 vind de eerste bestuursvergadering plaats, waarbij -helaas- J. van Poppel en H. de Werd schitterden door hun afwezigheid. Het kan verkeren!

Aan de orde komen o.a. het samenstellen van diverse werkgroepen, contacten met de nabuurkringen, een stamlokaal, een eigen home dus, waarbij o.a. gedacht wordt aan: Coudewater; de leegstaande pastorie van de H. Lambertus; een boerderij aan de Waterleidingstraat, nabij de Binckhorst; een leegstaand schoollokaal (Annaschool, Hintham). Contact zal er verder gezocht worden met notaris Huybregts, die de oprichting van de vereniging notarieel zal moeten vastleggen. De eerste (voorlopige) ledenlijst dateert van 13 februari 1989. Zij laat de groei van de vereniging duidelijk

Frans Janssen van de Rosmalense heemkundegroep in oprichting: „We moeten eerst maar eens van alles gaan verzamelen.”

(Foto Clemens Le Blanc)

Nieuwe heemkundekring Rosmalen

'Iets bewaren voor het nageslacht'

Door Marianne Nuijten

ROSMALEN – Rosmalen krijgt een eigen heemkundekring. Na contacten met de heemkundekring 'Nuwelant' uit Nuland bleek hiervoor bij een aantal Rosmalenaren belangstelling te zijn. Uit de kerngroep van vijftien mensen hebben Henk de Werd, al 25 jaar amateur-geschiedschrijver van Rosmalen, Frans Janssen, secretaris van harmonie Sint Ce-

ilia en Jolande van Poppel-Heijmans een initiatiefgroepje gevormd. De voorbereidingen voor de oprichting in januari zijn in volle gang. De stapel papieren bij de 'voorlopige secretaris' Janssen groeit met de dag. Een goed voorteken voor de nieuwe vereniging.

De plannen om in Rosmalen te starten met een heemkundekring zijn niet van vandaag of gisteren. Frans Janssen: „Die

plannen zijn in het verleden nooit van de grond kunnen komen. Eigenaardig, want in Nuland, dat maar een paar duizend inwoners heeft, leidt de heemkundekring 'Nuwelant' al jaren een bloeiend bestaan. Men vindt het daar jammer dat er in Rosmalen geen kring bestaat. Temeer omdat de onderzoeken die 'Nuwelant' doet, regelmatig een gedeelte van de gemeente Rosmalen beslaan. De onderzoeksgebieden overlappen elkaar. Kruisstraat hoort, met het Heeseind, gedeeltelijk bij de parochie Nuland, maar valt onder het grondgebied van Rosmalen. De Nulandse heemkundekring krijgt subsidie van de gemeente Rosmalen die gedeeltelijk besteed gaat worden aan de opbouw en de ondersteuning van een Rosmalense groep. De informatie en de steun die wij van de Nulanders krijgen is heel groot."

De heemkundekring Rosmalen in oprichting is nog in een pril stadium dat mag duidelijk zijn. Maar de initiatiefnemers oriënteren zich al met overgave op de werkzaamheden. In de oprichtingsakte staan die prachtig op papier gezet. „Het onderzoeken, bestuderen en veiligstellen van heemkundig belangrijke terreinen, onroerende en roerende goederen, zaken, voorwerpen, taal en oudheid-

kundige gegevens; het organiseren van excursies, cursussen, lezingen en tentoonstellingen. Zelfstandig om samen met andere groeperingen."

„Hoe we dat allemaal gaan opzetten, moeten we in de oprichtingsvergadering bekijken. Ik denk dat we gewoon moeten beginnen om alles te verzamelen wat er is zoals kranteknipfels, foto's, documenten en spullen. Een systeem daarin aanbrengen komt wel na een paar maanden", vertelt Janssen.

„We zijn natuurlijk ook afhankelijk van de Rosmalense inwoners. Gelukkig hebben we met Henk de Werd een paraparaardje in de vereniging. Hij hakt al jaren, met het bijtje en ook bij mij zit het verzamelen in het bloed. Het gaat ons niet om het hebben van de originele stukken, maar om het kennen van de feiten. Met die feiten kun je je verdiepen in de geschiedenis en argumenten aanvoeren om iets te bewaren voor het nageslacht. Het aardige van een heemkundekring is dat de bevolking daarbij een grote eigen inbreng kan hebben", besluit Janssen.

Mensen die belangstelling hebben voor de Rosmalense heemkundekring kunnen terecht bij Frans Janssen, tel. 04192-12859.

zien. Maar liefst 54 leden en dat nauwelijks één maand na de oprichting. Op 8 maart echter komt dan de eerste definitieve lijst met toch altijd nog het respectabele aantal van 46 leden.

Momenteel (1-1-1994) telt de kring 94 leden, 56 abonnees, 9 donateurs en 28 sponsors (vrienden van de heemkundekring Rosmalen).

Op 28 februari 1989 komen de leden voor de tweede maal bijeen in De Kentering.

*Inventarisatie beeldbepalende
panden in Rosmalen
verder uitwerken*

Eerste klus voor heem- kundekring

De boerderij aan de Sprokkelboschstraat in Rosmalen die vorig jaar door een overigens legale interne verbouwing enkele karakteristieke trekken verloor.
(Foto Jan Verhoeff)

Van onze verslaggever

ROSMALEN - Archivaris Johan van Heel heeft aan de heemkundekring Rosmalen gevraagd zijn inventarisatie van beeldbepalende panden in de gemeente verder uit te diepen. Van Heel heeft circa vijfhonderd karakteristieke panden op een rij gezet. „Maar er is nog verder onderzoek nodig. Er ontbreekt bijvoorbeeld nog veel documentatie. Het lijkt me voor de heemkundekring een aardige klus om daar de tanden in te zetten.”

De heemkundekring heeft vanavond (20.00 uur, De Kentering) overigens pas de eerste vergadering. Daarvoor zijn veertig mensen uitgenodigd. „We vormen een voorlopig bestuur”, aldus Frans Janssen, een van de initiatiefnemers. Janssen hoopt vanavond ook een werkgroep te kunnen samenstellen die met het verzoek van Van Heel aan de slag gaat. Het is de bedoeling de heemkundekring omstreeks de zomervakantie officieel op te richten.

Van Heel heeft, mede op verzoek van wethouder Henk van Beers, een inventarisatie gemaakt van panden waarvoor in de periode 1906-1935 een bouwvergunning is afgegeven. „Geen echte monumenten, maar vaak wel bijzondere panden.” Bovendien heeft hij ook beeldbepalende panden die eerder zijn gebouwd meegenomen. In totaal heeft hij zo'n vijfhonderd panden in kaart gebracht. „Maar ook niet veel meer dan dat. De heemkundekring, als de vereniging tenminste wil, moet het verder uitwerken. Controleren bijvoorbeeld of de panden er nog staan zoals ze oorspronkelijk gebouwd zijn en documentatiemateriaal verzamelen.”

Janssen voelt wel voor het voorstel van Van Heel. „Voor de heemkundekring kan dit een aardige start betekenen. We kunnen op deze manier kennismaken met de bijzondere panden in het dorp.” Of de heemkundekring in oprichting de klus ook daadwerkelijk zal oppakken, laat Janssen afhangen

van de vergadering van vanavond.

Bedoeling van de inventarisatie is dat er een lijst komt met panden die op een lijst 'beschermd dorpsgezicht' komen staan. Van Heel schat dat hier ruim tweehonderd gebouwen voor in aanmerking komen. „Aan de hand van een nog op te stellen verordening zou de gemeente eigenaren van deze panden kunnen dwingen zaken in stand te houden. In ieder geval te voorkomen dat er nog meer dingen van historische waarde voor Rosmalen verloren gaan.”

Wethouder Van Beers heeft de inventarisatie inmiddels ontvangen. „Ik ben enthousiast. Ik heb de lijst zelfs al gebruikt toen wij spraken over de toekomst van de gemeentelijke accommodaties. Ik heb gekeken of een van die gebouwen wellicht op de lijst voorkwam.” De verordening die de beeldbepalende panden moet beschermen, wordt momenteel ambtelijk voorbereid. Bij de begrotingsbehandeling voor 1990, in november van dit jaar, hoopt de wethouder de verordening te kunnen presenteren. „Tevens zal ik dan voorstellen geld te reserveren voor restauratie van monumenten.” Rosmalen heeft zeven officiële rijksmonumenten.

Behouden

Van Beers denkt dat met de verordening veel waardevolle panden in de huidige staat behouden kunnen blijven. Vorig jaar nog verloor een boerderij aan de Sprokkelboschstraat enkele karakteristieke trekken (zoals de inspringende staldeuren en het zadeldak) door een interne verbouwing, die overigens met vergunning werd uitgevoerd. „We konden niet anders”, aldus een woordvoerder van het bureau bouw- en woningtoezicht. „Het was geen rijksmonument en een gemeentelijke verordening is er niet. Het is daarom, willen we voorkomen dat er straks nog meer beeldbepalende panden aangetast worden, gewenst dat zo'n plaatselijke verordening er komt.”

Hoofdmoot van die avond vormt het samenstellen van diverse werkgroepen (11) en een diapresentatie van Henk de Werd. Die werkgroepen komen ook in de vergadering van 11 april nog uitgebreid aan de orde.

In de bestuursvergadering van 8 maart 1989 vernemen we dat Jolanda van Poppel-Heijmans het i.v.m. haar zwangerschap heel rustig aan moet doen. "Tot haar grote spijt moet ze daarom uit het bestuur terugtreden; ze blijft gelukkig wel lid. Erg jammer voor haar en ons, 'de kring'." Zij wordt opgevolgd door Sjaan Hoedemakers-v.d. Sluis, die op 17 mei voor het eerst aantreedt. In de ledenvergadering van 30 mei 1989 wordt hiervan melding gemaakt. "De vergadering neemt hiervan met vreugde kennis. Mevr. Hoedemakers zegt: "Ik zal goed op de centen passen." In diezelfde vergadering wordt de contributie vastgesteld op f 25,- per jaar. Tevens wordt de naam definitief vastgesteld: *Heemkundekring Rosmalen*

Het onderkomen

Een eigen verenigingslokaal staat hoog op het verlanglijstje van de jonge Heemkundekring Rosmalen. In de bestuursvergadering van 8 maart 1989 deelt Theo Derksen mee, dat "Coudewater is bezocht; de Commissie Historie Coudewater (Hr. van Iersel en Mevr. Albers) is graag bereid te helpen. Het ter beschikking stellen van ruimte zal 'om niet' zijn. Bestuursvergaderingen zullen in de bibliotheek van het oude hoofdkantoor kunnen plaatsvinden, bij voorkeur overdag. Ook is een, weliswaar voorlopige, opbergruimte aanwezig. Plenaire vergadermogelijkheden in de voormalige regentenkamer zijn ook aanwezig. De Hr. van Iersel en Mevr. Albers zullen het met de Hr. Godschalkx bespreken, waarna een schriftelijk bericht zal volgen met ook de meer formele condities. We wachten met optimisme af", aldus de voorzitter.

Op 17 mei 1989 vergadert het bestuur reeds voor het eerst op Coudewater; de ledenvergaderingen blijven in De Kentering. Intussen blijft het bestuur de mogelijkheden van een goed onderkomen elders in de gemeente aftasten. De Kentering m.n. biedt de z.g. Blauwe Zaal voor grotere bijeenkomsten aan en "een toneelkamer onder het podium als archief- en bestuurskamer." Een eventuele privatisering van het gemeenschapshuis en een verbouwing maken de onderkomingsmogelijkheden erg onzeker. Contact wordt gezocht met de Hr. J. Reuser van *de Kleine Meijerij* voor het kunnen gebruiken van een gedeelte van het kantoor aan de Weidestraat, helaas echter zonder resultaat. Ook de voormalige huishoudschool aan de Van Meeuwenstraat heeft onze belangstelling gehad, eveneens zonder resultaat. In september 1989 meldt het bestuur dat "een brief van Coudewater (10-8-1989) is ontvangen met betrekking tot het gebruik kunnen maken van een kamer nabij het museum van Coudewater, dat beheerd wordt door de Commissie Historie Coudewater (C.H.C.). Ook werkgroepen kunnen van deze kamer gebruik maken. Zij zullen zich dienen te houden aan de stringente aanmeldings- en sleutelprocedures. De Hr. C. van Iersel deelde ook mee, dat plannen bestaan een

Hoofdgebouw Coudewater anno 1872. Coll. Heemkundekring Rosmalen.
Boerderij van de familie Maas aan de Bruggensestraat. Coll. H. de Werd.

gebouw uit de exploitatierekening van Coudewater te halen; dat gebouw zou dan ook onderdak kunnen bieden aan de Heemkundekring. In afwachting daarvan was aan de inrichting van de betreffende kamer nog niet gewerkt. Hoe de financiering van dat gebouw eruit zou gaan zien? Onbekend.", aldus het verslag van 19-9-1989.

Uiteraard is ook aan het gemeentebestuur van Rosmalen schriftelijk gemeld dat er dringend behoefte is aan een eigen home.

Het jaar 1990 brengt veel onzekerheid wat betreft De Kentering. Het bestuur neemt een wijs besluit en kijkt uit naar *Ons Trefpunt* in Maliskamp. Op dinsdag 10 juli 1990 vindt daar reeds de eerste ledenvergadering plaats. "De kring vergaderde voor het eerst in *Ons Trefpunt* te Maliskamp, dat een archiefruimte op de zolder aangeboden had. Op de huur van f 150,- per jaar zou, mits de ledenvergaderingen ook in de zaal zouden plaatsvinden, een reductie van f 150,- verleend worden." Het verslag vermeldt verder dat "ook het zoeken naar een passend eigen home de aandacht van het bestuur blijft houden."

In het verslag van de vergadering van 4 september 1990 lees ik dat ons "via Coudewater een pand is aangeboden, alwaar we zowel kunnen vergaderen als werken. Het geeft geen sleutelproblemen. Huur wordt niet gevraagd, alleen een bijdrage in de kosten van gas, licht en water. Op een enkele uitzondering na (de ligging zou te excentrisch zijn) gaf de vergadering het bestuur mandaat om verder te onderhandelen."

Op 9-10-1990 vermeldt het verslag dat "aan de aangeboden huisvesting van Coudewater een prijskaartje hing van f 250,- à f 300,- per maand van gas, licht en water. De voorzitter merkte op dat de kring deze "huur" niet kan opbrengen. In overleg met het bestuur heeft hij bij de Hr. Godschalkx geïnformeerd naar het gebruik van slechts een klein gedeelte van deze voormalige doktersvilla op de benedenverdieping. Helaas! Inmiddels bleek de benedenetage reeds toegezegd aan andere gegadigden.

In september 1990 vult het bestuur ook een vragenlijst in van de gemeente Rosmalen betreffende behoeften en wensen m.b.t. ruimten voor sociale en culturele doeleinden. De mogelijkheden in enkele boerderijen in onze gemeente worden nagetrokken. Op 20-11-1990 wordt vastgelegd dat "de boerderij van Van Gerwen, Maliskamp, niet voor huisvesting in aanmerking komt. Dit is ook het geval met het boerderijtje van de kinderen Maas aan de Bruggensestraat."

Intussen wordt een overeenkomst gesloten met *Ons Trefpunt*, waar een ruimte boven geschikt gemaakt is als permanente archiefruimte. Voor dit doel worden een opbergkast en een tijdschriftenrek aangeschaft. Een ladenkast en een tafel werden geschonken.

In 1991 komt *De Bron* steeds meer in zicht. Op 3 april 1991 wordt genotuleerd dat de voorzitter een gesprek heeft gehad met Mevrouw Drost over een eventuele huisvesting in de voormalige LHNO-school *De Bron*. "Mevrouw Drost deelde mee dat naar verwachting de huur ongeveer f 50,- per m² zal gaan bedragen. De voorzitter meent dat bij eventuele huur ruimte benodigd is voor bestuurs- en werkgroepver-

1991: Het bestuur van de Heemkundekring Rosmalen. V.l.n.r.: Sjaan Hoedemakers, Theo Derksen, Arie van de Ven en Jo Westerlaken.

gaderingen en voor het archief. Hij denkt daarbij aan een ruimte groot 30 m² of aan 2 ruimten elk 15 m²; voor ledenvergaderingen en bijeenkomsten kan de aula per keer gehuurd worden. In het gesprek zijn geen toezeggingen gedaan. Bij een eventuele huur in de toekomst zou geprobeerd moeten worden de hogere huisvestingskosten op te vangen door het vragen van een hogere subsidie van de gemeente, te meer omdat bij de huurprijs gas en licht niet zijn inbegrepen." Coudewater blijft als huisvesting ook nog in aanmerking komen. Verder zal worden doorgegaan met het uitzien naar andere mogelijkheden.

In de bestuursvergadering van 8-6-1991 wordt door Theo Derksen medegedeeld dat "we met de gemeente rond zijn wat betreft huisvesting in de voormalige huishoudschool *De Bron*. Het bestuur heeft de locatie bekeken en gaat unaniem akkoord."

Op 11 juli 1991 worden de nodige afspraken m.b.t. *De Bron* gemaakt tussen Theo Derksen en Jo Westerlaken enerzijds en de heren Koehorst en Kwerreveld van de gemeente Rosmalen anderzijds. Problemen wat betreft de inrichting worden opgelost. Op 19 november 1991 vergadert het bestuur "aan een geïmproviseerde bestuurstafel" in de eigen ruimte in het culturele centrum *De Bron*.

Bij de officiële opening van *De Bron* op 5 januari 1992 presenteert de Heemkundekring zich met een kleine tentoonstelling. Op 15 februari 1992 wordt de

Eigen collectie blijft groeien

Rosmalen wil eigen 'heemhuis'

Van onze correspondent

ROSMALEN – De Heemkundekring Rosmalen heeft bij de gemeente een plan aangekaart voor de realisatie van een eigen 'heemhuis'. In zo'n eigen onderkomen zou de heemkundekring een museum willen inrichten voor de almaar groter wordende eigen collectie foto's, documenten, kledingstukken, huishoudelijke spullen en landbouwwerktuigen.

Ook kan het 'heemhuis' onderdak bieden aan de vele activiteiten van de werkgroepen, de thema-avonden en het bestuur. „De Heemkundekring bestaat nu vijf jaar en we hebben in De Bron een eigen, niet zo grote ruimte. Daar zijn we overigens best content mee”, vertelt voorzitter Theo Derksen van de heemkundekring. „Maar we krijgen hoe langer hoe meer spullen. In De Bron kunnen we lang niet alles kwijt. En zeker geen grote dingen zoals een kafmolen en dergelijke. Die grote stukken zijn op de gemeentewerf opgeslagen. Foto's en documenten liggen opgestapeld in onze kasten. Omdat we nu zo moeten woekeren met de ruimte, kunnen we onze spullen niet permanent laten zien. Heel jammer, want dan zouden de mensen die ons iets gegeven hebben, ook kunnen zien wat er mee gebeurt.”

Voor iedereen die geïnteres-

seerd is, zou de Rosmalense historie toegankelijker zijn. Ook zou de Heemkundekring met permanente tentoonstellingen excursies kunnen organiseren voor de schooljeugd

„We hebben met ons idee voor een 'heemhuis' bij de gemeente aangeklopt, omdat we dachten dat er een pand in het centrum zou vrijkomen dat ideaal voor een museum zou zijn”, aldus Derksen. „De verkoop van dit pand blijkt echter niet door te gaan. Nu ligt de vraag nog steeds bij de gemeente. We beseffen wel dat er met de aankoop van een pand een heleboel geld gemoeid is. Vooralsnog is ons idee een vrome wens om alle spullen en activiteiten bij elkaar te krijgen. Ik weet wel dat het andere heemkundekringen in bijvoorbeeld Heesch, Den Dungen en Zeeland wel gelukt is om een permanente expositieruimte rond te krijgen.” □

bestuursvergadering ongebruikelijk geopend. "We zijn met zijn allen een kijkje gaan nemen in de ons nieuw aangeboden ruimte, die groter is en in hetzelfde gebouw ligt. Allen voelden voor de ruil, zij het wel dat er aan een aantal voorwaarden voldaan moest zijn. Ter plekke zijn deze doorgenomen met de beheerder. Hij heeft ze op papier gezet en deze zijn ondertekend door de voorzitter Th. Derksen, de secretaris A. van de Ven en de beheerder G. Wiegmans." Een van die voorwaarden was een kastenwand.

De volumineuze artikelen en voorwerpen werden tijdelijk ondergebracht bij Tony v.d. Biezen. Inmiddels hebben we in 1993 beschikking gekregen over een ruimte op de gemeentewerf aan de Vliertwijksestraat in de Kruisstraat.

Keren we terug naar 1989. Er wordt hard van stapel gelopen en hardlopers zijn in dit geval geen doodlopers. Er ligt allereerst de inventarisatie beeldbepalende panden van archivaris Johan van Heel. Een klus, waar de gelijknamige werkgroep haar tanden ingezet heeft.

De werkgroep heemkundige fietstochten (met Harry Coppens en Jan Verhoeven als initiatiefnemers) organiseert een excursie naar De Duinse Hoef, Lambertuskerk en Coudewater op 16 september 1989. Een tocht van ruim 20 km., onder minder prettige weersomstandigheden. Maar, aldus Jan Verhoeven: "Wie zijn liefste bemint, kijkt niet naar weer of wind." Op zaterdag 21 oktober 1989 springen de heemkundemensen andermaal op de fiets. Deze keer wordt Den Dungen aangedaan, waar niet alleen het museum van de heemkundekring aldaar wordt bekeken, maar ook de boerderij van A. Bertens in de Hooidonksestraat -oude boerderij met schouw, geut, goei kamer en stal- wordt bewonderd. In de afgelopen vijf jaar zijn verder nog heemkundige fietstochten georganiseerd naar Vught, met ontvangst door archivaris Mikkers, nogmaals naar Den Dungen, waar een bezoek gebracht wordt aan het particulier heemkundig museum van Jo v.d. Heijden, naar Nuland, Berlicum, Heesch, het klooster Mariënkroon in Nieuwkuijk, de abdij van Heeswijk, het gemaal Caners met de tentoonstelling van Cro Magnon, en maar liefst 2 maal naar 's-Hertogenbosch, alwaar de St. Janstoren wordt beklommen onder de deskundige leiding van de heer Van Voren en in een later stadium een Diezetocht en een perfecte rondleiding in de omgeving van de Bossche Zuidwal en *De Cathrien*, worden georganiseerd, eveneens verzorgd door de heer Van Voren.

Per bus wordt een bezoek gebracht aan Oirschot (1990) en het religieus museum in Uden (1992).

In 1989 tot slot verzorgt ondergetekende nog een Rosmalense diapresentatie, geeft Jan Mikkers een uitstekende lezing met dia's over het archief in het algemeen, wordt mijn fotoboek, opgedragen aan Pastoor Robben en de Heemkundekring, gepresenteerd en ten doop gehouden in De Biechten en wordt uiteraard de oprichting van onze heemkundevereniging notarieel vastgelegd.

Heemkundekring Rosmalen op de fiets

De Heemkundekring Rosmalen opende zaterdag 16 september j.l. het nieuwe seizoen met een fietstocht door oud-Rosmalen, uitgezet door de leden Jan Verhoeven en Harrie Coppens.

Om 9.000 uur vertrokken \pm 15 leden, die zich door regengod Pluvius niet hadden laten afschrikken, vanaf het hoofdgebouw van Coudewater via de Wamberg en Maliskamp richting de Duinse Hoef, waar ze gastvrij werden onthaald door de familie Gretje v. d. Doelen.

Terwijl de boerderij met steunberen bewonderd werd vertelde Harrie Coppens enige historische feiten over dit markante gebouw. Daarna kon onder leiding van Gretje v.d. Doelen ook binnen een kijkje worden genomen. De fraaie ouderwetse kelder, de opkamer, de bedstede en de stallen kregen daarbij de nodige aandacht.

Via de Kruisstraat en Bruggen fietsten de heemkundigen naar de Lambertuskerk, waar Piet Daamen, oud-koster van deze kerk, de groep opwachtte en rondleidde.

Onder het genot van een overheerlijke kop koffie bij "De Likkepote" werden de Brabantse = Rosmalense poffers en de plannen m.b.t. villa "De Driesprong" besproken.

Tot slot koerste men weer richting Coudewater, waar 't museum was opgesteld.

"Een geslaagde morgen", aldus de deelnemers, "die zeker voor herhaling vatbaar is".

Henk de Werd

Heemkundekring Rosmalen bezocht Oirschot

Zaterdag 22 september j.l. vertrok de Rosmalense Heemkundekring per autobus richting Oirschot voor haar eerste officiële excursie. Daar aangekomen werd de groep welkom geheten door mevrouw Schreurs-Janssen, die, gezien het regenachtige weer, voorstelde te beginnen met een sightseeing in de bijzonder fraaie, natuurlijke buitengebieden van Oirschot. Uitgebreid werd daarbij verteld over de diverse landgoederen, hun bewoners en eigenaardigheden. Ook de kapel van de Heilige Eik werd daarbij aangedaan. In Oirschot zelf brachten onze plaatselijke heemkundigen een bezoek aan het oude gemeentehuis met zijn fraaie raadselder-trouwzaal, de indrukwekkende gothische St.-Petruskerk met een schat aan kostbaarheden, het intieme Romaanse protestantse kerkje en het museum "De Vier Kwartieren", waarin een indrukwekkende Brabantse verzameling te bewonderen viel.

Vooraf de religieuze voorwerpen kregen veel aandacht en brachten tedere herinneringen naar boven uit "de goede oude tijd". Mevrouw Schreurs bleek niet alleen een groot kenner van het Oirschotse heem, zij wist een en ander boeiend over te brengen.

Na nog genoten te hebben van de overheerlijke koffie in "De Kroon" toog de groep, zeer voldaan, huiswaarts. Een geslaagde excursie, die voor herhaling vatbaar is.

Henk de Werd

Heemkundekring op excursie naar Uden

Zaterdag 11 januari j.l. vertrokken zo'n veertigtal Rosmalense heemkundigen per bus richting Uden om een bezoek te brengen aan het religieus museum aldaar. Na ontvangst werden onze dorpsgenoten op een deskundige en boeiende wijze, met veel humor doorspekt, rondgeleid door de conservator zelf. Uitgebreid werd stilgestaan bij het werk van de Bossche kunstenaar Hendrik v.d. Geld, waarvan een aantal kostbare neo-gotische stukken in het museum aanwezig zijn. Van der Geld had zijn atelier in de Verwersstraat. Helaas, aldus de rondleider, heeft men zijn grafmonument op Orthen geruimd, omdat verzuimd werd de grafrechten te betalen. De zoveelste misser op cultuurgebied van de Hertogstad. Het religieus museum in Uden is ondergebracht in de oude abdij Maria Refugie, toevluchtsoord in 1713 voor

de Benedictinessen uit het Rosmalense klooster Coudewater, dat toen gesloten moest worden. Onder leiding van de abdis Alexia De Haen toog men met de Coudewaterbezittingen destijds richting Uden. Prachtige en unieke pronkstukken van "de meester van Coudewater" werden de Rosmalense heemkundigen getoond. Ook de schitterende kelk uit 1693, waarop het klooster van Coudewater in die dagen werd bekeken en bewonderd. Veel aandacht was er voor de kostbare collectie kelken, cibories en monstransen. Het prentenkabinet met zijn bidprentjes en devotionale boeide veel Rosmalense heemkundigen. Uiteraard werden onze dorpsgenoten ook bij de speciale ikonotentoonstelling op deskundige wijze rondgeleid.

Na afloop werd nog gezellig koffie gedronken en nagepraat. Een leerzame ekskursie, vooral ook door de historische banden van de Udense abdij en het klooster Coudewater uit de periode 1434-1713.

In 1990 moeten we afscheid nemen van Frans Janssen als secretaris van onze Heemkundekring. In de vergadering van 14 maart 1990 meldt de voorzitter, dat de secretaris Frans Janssen in het ziekenhuis is opgenomen. Op 15 mei 1990 opent Theo Derksen de vergadering met de nieuwe voorzittershamer met inscriptie *Heemkundekring Rosmalen*. Hij zegt verheugd te zijn dat de heer Frans Janssen inmiddels uit het ziekenhuis ontslagen is. In de vergadering van 10 juli 1990 wordt een bijzonder woord van welkom gesproken tot Frans Janssen, die, weliswaar nog niet achter de bestuurstafel, voor het eerst na zijn ziek-zijn de vergadering bijwoont. Deze woorden vinden bijval met een luid en welgemeend applaus van de aanwezige leden. Frans Janssen, die de vergaderingen blijft bezoeken, bleek niet meer in staat bestuursverantwoordelijkheid te dragen. In de vergadering van 14 november 1990

30 mei 1992. Herinneringen aan de heemkundefietstocht naar het gemaal Caners. Coll. Heemkundekring Rosmalen.
Foto's door H. de Werd.

neemt hij afscheid als secretaris. "De voorzitter leest een brief voor van Frans Janssen, dd. 12 oktober, waarin deze meedeelt dat hij door ziekte gedwongen is zijn functie als secretaris op te geven. De voorzitter spreekt de scheidende secretaris toe. Hij memoreert in het kort de verdiensten die Frans Janssen als man van het eerste uur als secretaris voor de vereniging heeft gehad. Ten slotte overhandigt hij hem een klein aandenken. Vervolgens spreekt de voorzitter een enkel woord tot de vrouw van Frans Janssen, Ans, die het bestuur steeds gastvrij ten huize van de familie heeft ontvangen. Als blijk van waardering wordt haar een bos bloemen aangeboden."

Tot opvolger van Frans Janssen wordt Jo Westerlaken gekozen. "Het bestuur dacht in hem een geschikte kandidaat te hebben gevonden. Er blijken zich geen andere leden als kandidaat voor deze functie te hebben aangemeld. De voorzitter stelt derhalve voor Jo Westerlaken als secretaris te benoemen. Aangezien geen van de aanwezigen om een schriftelijke stemming vraagt, wordt vervolgens Jo Westerlaken bij acclamatie benoemd."

1990 staat verder in het teken van een te doen verschijnen periodiek (*Rosmalla*) en de grote fototentoonstelling. Wat het periodiek betreft, brengt Frans Voss in de vergadering van 14 maart 1990 een uitgebreide kostenberekening in. Hem wordt groen licht gegeven voor de opzet en uitwerking. Hij krijgt assistentie van Michiel van Heumen en Nico Blankendaal. Er ontstaan binnen het redactieteam ernstige commu-

12 december 1989. Presentatie van het boek *Groeten uit Oud-Rosmalen*. Henk de Werd biedt het eerste exemplaar aan aan Theo Derksen, voorzitter van onze Heemkundekring. Coll. Heemkundekring Rosmalen.

nicatiestoornissen, die er toe leiden, dat Frans Voss in een brief van 6 augustus 1990 meedeelt "zich met onmiddellijke ingang terug te trekken als lid van de werkgroep periodiek en tegelijk zijn lidmaatschap van de vereniging te moeten opzeggen." Het bestuur tracht nog te bemiddelen. De voorzitter neemt daartoe contact op met Frans Voss en vraagt hem op zijn besluit terug komen. Helaas zonder resultaat. In zijn plaats treedt Atie v.d. Valk-Koedooder toe tot de werkgroep periodiek.

Rosmalla wordt ten doop gehouden op vrijdag 19 oktober 1990 in De Kentering, tijdens de opening van de tentoonstelling "Rosmalen Toen en Nu". Michiel van Heumen biedt namens de redactie een eerste exemplaar aan aan burgemeester Pans en voorzitter Theo Derksen. In 1992 wordt Mari van de Ven in de redactie opgenomen. In datzelfde jaar trok Nico Blankendaal zich terug. Harry Coppens en Wil Verstappen-Witlox melden zich als nieuwe redactieleden aan.

In de algemene ledenvergadering van 14 maart 1990 wordt vastgesteld dat er dringend behoefte is aan meer berichtgeving.

Mevr. Diebels vindt de publikaties te veel afhankelijk van toevalligheden. Voorgesteld wordt in 1990 een tentoonstelling te organiseren van oude foto's, kaarten, stambomen, enz., waardoor de heemkundekring wat meer bekendheid zal krijgen. Er

wordt een werkgroep samengesteld, bestaande uit Nico Blankendaal, Toon Heijmans en Lies Boerakker-Hermens. Er worden in vijf maanden door de commissie bergen werk verzet: tentoonstellingsmateriaal verzamelen, sponsors zoeken, pers en publiciteit verzorgen, convocaties versturen, vitrines en uitstalborden reserveren, inrichten van de tentoonstellingsruimte in De Kentering, benaderen van scholen, enz. enz.

In de evaluatie, tijdens de vergadering van 14-11-1990, zegt de voorzitter, dat "slechts één

18 oktober 1989: Het bestuur van de Heemkundekring Rosmalen tekent de notariële akte. Links Frans Janssen, rechts Theo Derksen. Coll. Heemkundekring Rosmalen

conclusie mogelijk is: het is een geweldig succes geweest. Het was een professionele tentoonstelling, waarin een zeer professioneel iemand de hand heeft gehad. Nico Blankendaal -de man op wie hij doelt- wordt dank gezegd voor het vele werk dat hij heeft verricht, te zamen met zijn secondanten Lies Boerakker en Toon Heijmans. De voorzitter overhandigt vervolgens aan hen een band van een videofilm, die Jan Hoofs van de officiële opening van de tentoonstelling heeft gemaakt." Zo'n 2000 bezoekers worden geregistreerd.

Ook tijdens de nieuwjaarsmanifestatie van 6 januari 1991 -die in het teken staat van *Rosmalen nooit van de kaart*- gaf de heemkundekring acte de présence met een fraai ingerichte stand. Namens de Heemkundekring neemt Henk de Werd zitting genomen in het Comité Behoud Rosmalen.

In maart 1991 bedankt Michiel van Heumen als bestuurslid wegens drukke werkzaamheden. Op 24 mei 1991 wordt tijdens de algemene vergadering afscheid van hem genomen. Michiel van Heumen licht toe dat hij het werk binnen het bestuur steeds met plezier gedaan heeft en dat het hem spijt dat hij, vooral de laatste tijd, bepaalde verwachtingen niet meer kan waarmaken. Aan Michiel van Heumen, die vanaf oktober 1988 (in het voorbereidingscomité) in het bestuur meegedraaid heeft wordt veel lof toegezwaaid door de voorzitter. "Het is jammer dat je door werk en studie hebt moeten besluiten zowel het lidmaatschap van het bestuur als dat van de redactie van Rosmalla op te zeggen." Michiel wordt hartelijk bedankt en hem werd een klein aandenken, een fraaie kleurenlitho van de standerdmolen in Rosmalen, aangeboden.

Het bestuur vindt de heer Arie v.d. Ven bereid de vacature op te vullen. Daar er geen tegenkandidaten waren, werd Arie v.d. Ven benoemd. Het bestuur komt er na deze mutatie als volgt uit te zien:

- Theo Derksen, voorzitter;

Ouw Rusmolle

Ik ben d'r 'mn poar dagen tussenuut gewist. De Sancta Maria Mavo ut Den Bosch vroeg me nog 's unne keer meej op kamp te goan. De dink gere, want op die skool zitten nog veul Rusmollese jong. Zo zaag ik unne jongen van de dochter van Sis Krol, de dochter van 't klein Koentje en unne jongen van de Voets van de Veedijk. Ok mister de Werd liep door ront. Hij skent al veul joare doar te stoon, want ge wit wel: de jong zitten, de mister stoa en de soldaot lig. Terug van wijt weg wier ik utgenodigd vur de tentoonstelling over ouw Rusmolle. Ik wier ontvangen met 'n lekker bekske koffie, vur niks aangeboje dur de geminte. De konk wardenen. Vur de opening worde nog 't een en ander gesproken. Nico Blankendaal, ik horde wel de 't ginne egte rusmollese waar, ha in unne krant van wijt weg gelezen de R. Pans in Rusmolle gong afkikken. Dus nie afbreken, zin Nico en de vont ik unne goie zet van num. D'n burger zelf ha ok skon gesproken. Hij vont de kritiek van Henk de Werd op 't afbraakbeleid terecht. Toch blef ik wantrouwent. Kek mar us naor de Hinthumse ouw Annaskool. Die mag van den burger toch mar wir afgebroken worden. Hij ha ok nog 'n skon verhaal over 't Rusmolle van 1890, waarbe ie proatte over prossitusie. Doar hak nog nooit af gehurt. Mien Cooijmans, een durske van Verstappes langs de Graafsebaan, die neven men zaat, zin de de over publieke vrouwen gong, wo ge met ouw gelt noar toew kunt. Ik goa mi m'n geld noar de Rabo. Zo de dan prossitusie zen, dacht ik? De tentoonstelling wier geopend met 't Rusmollese volksliet de grif goet meegezonge worde. In de baluw zoal hek men ogen goet de kost geven. We laag er toch veul skon spul. De pisputje van den Annaborch, hed-

de de ok gezien? Die nonnen hen toch wel 'n sakkerjuus klein kuntje gehat. Ik moet zeggen dek er intens van genoten hep. Dur war 'n goei stuk werk afgelevert dur de heemkundigen in 't algemeen en dur Nico Blankendaal, Toon en Jan Heijmans (ut 't Sprokkelbosch) en Lies van Toontje de Smit in 't biezonder. En we waar ur er druk. Iedereen ha zonne mont vol over al de skons we we kwetgerakt zen. En de is nie wennig. En dan al die foto's van die ouw bekenden. Drieka den Bies, Dientje van Gerven, Tona Bloks be de plattebuiskachel, Arie Verstegen in de brouwerij de Kroon, Hemke Pek, Willem en Hein Creij, mister Ceelen. En dan proat ik marnie over Toontje de Smit, Bert Coppens, de hermenie end' ouw zangvereniging. Ik rakte d'r nie op utgekeken. Toen ik noar 'n poaruure op haus oan din kocht ik nog gauw 't buukske Rosmalla. Ik ha unne skonne middag gehat mit veul hartzeer.

Driek van Grette

Rosmalen heeft eindelijk vereniging

Toch voedingsbodem voor heemkundekring

L. Derksen en N. Blankendaal (rechts) van de heemkundekring Rosmalen voor de verzameling wijwaterbakjes van laatstgenoemde.

(Foto Felix Janssens)

Door Ton Rooms

ROSMALEN - Ondanks het feit dat in de gemeente Rosmalen nauwelijks nog zaken daadwerkelijk herinneren aan een ongetwijfeld rijke historie, blijkt er toch een goede voedingsbodem te zijn voor een heemkundekring. Dat bewijst de vorig jaar opgerichte heemkundekring Rosmalen. In nauwelijks twaalf maanden tijd is de kring uitgegroeid tot een bloeiende vereniging, die op een groot aantal terreinen actief aan de geschiedenis van Rosmalen werkt.

„Wij vinden het daarom tijd ons aan het publiek te presenteren zeggen voorzitter L. Derksen en bestuurslid N. Blankendaal. Via een tentoonstelling 'Rosmalen toen en nu' op 19, 20 en 21 oktober in gemeenschaps-huis De Kentering treedt de kring voor het eerst officieel naar buiten.

De komende tijd wil de heemkundekring zich een volwaardige plaats verwerven in de Rosmalense samenleving. „Tot vorig jaar was het fenomeen heemkunde in deze gemeente eigenlijk niet bekend. Uiteraard, een aantal mensen hield en houdt zich er individueel mee bezig. Een vereniging kwam niet van de grond,” vertelt Derksen. „Dat terwijl in plaatsen als Den Dungen, Berlicum en Nuland verenigingen wel goed draaiden. Vraag me niet naar de reden. Ik kan hem niet geven.”

Monumenten

Volgens Derksen is het ontbreken in Rosmalen van monumenten (de gemeente telt slechts vijf officiële monumenten: de molen, de Lambertuskerk, een gebouw op Coudewater en twee boerderijen) niet de oorzaak. „Geschiedenis is meer dan de monumenten. En ook ons dorp heeft een rijk verleden.”

Begin vorig jaar werd op initiatief van de gemeente en met behulp van de heemkundekring Nuland opnieuw een poging ondernomen. Met succes dit keer. Een groep mensen ging enthousiast aan de slag. Het resultaat is dat op dit moment niet minder dat twaalf werkgroepen allerlei facetten van de Rosmalense geschiedenis uitzoeken. Van de stambomen tot de klederdracht, van beeldbepalende gebouwen tot foto's en van het dialect tot landschappen.

„De vereniging bloeit, ondanks het feit dat we nog best wat actieve leden kunnen gebruiken,” zegt Blankendaal. „Probleem is wel de huisvesting,” vult de voorzitter aan. „We zouden graag over een eigen onderkomen beschikken. Waar we een archief kunnen inrichten, waar de werkgroepen bijeen kunnen komen, vergaderingen kunnen plaatshebben.” Op dit moment gebruikt de heemkundekring een ruimte in het Trefpunt in Maliskamp.

Blankendaal: „Een eigen onderkomen zit er voorlopig niet in. Inderdaad, het huidige politiebureau zou ideaal zijn. Een beeldbepalend gebouw in het centrum van het dorp. Maar dat is waarschijnlijk niet te betalen.” Het huisvestingsprobleem is inmiddels op tafel gelegd bij de gemeente. Derksen echter: „Maar dat hebben meer verenigingen en instellingen gedaan. Het zal niet gemakkelijk zijn voor de gemeente aan alle wensen te voldoen. Voorlopig wachten we maar af en kijken ondertussen zelf uit naar mogelijkheden.”

Periodiek

Op korte termijn wil de heemkundekring Rosmalen een eigen periodiek 'Rosmalla' gaan uitgeven. „Daar werken we hard aan. Een periodiek is ook een stap op weg naar volwassenheid. De naam was eenvoud-

- Arie v.d. Ven, eerste secretaris;
- Jo Westerlaken, tweede secretaris;
- Sjaan Hoedemakers, penningmeester;
- Henk de Werd, archivaris.

In 1991 organiseert de Heemkundekring de Open Monumentendag Rosmalen. Daartoe is een commissie in het leven geroepen, bestaande uit Gérard Valk, Arie van de Ven, Cees Hellemons en Nico Blankendaal. Een fraai monumentenboekje, een tentoonstelling in de Lambertuskerk en het gemeentehuis, een expositie over de opgravingen van de Annenborch, het openstellen van de Rosmalense monumenten, een lesbrieftje over de monumenten voor de basisscholen, een heemkundige fiets- en wandeltocht... De verwachtingen zijn hoog gespannen. Helaas. "Alle inspanningen van de Heemkundekring Rosmalen ten spijt hebben maar rond de 80 mensen een bezoekje gebracht aan een van de zes monumenten", aldus het Brabants Dagblad op 17 september 1991.

Er wordt veel en hard gewerkt door de Heemkundekring gedurende dit eerste lustrum. Daarvoor zijn werkgroepen in het leven geroepen, die, elk op hun manier, bezig zijn. Vermeld zijn reeds de werkgroepen tentoonstelling, periodiek, Open Monumentendag en heemkundige fietstochten. Ook de andere werkgroepen zitten niet stil. De werkgroep archeologie doet fantastisch werk op het terrein van de oude St.-Josephjongensschool. "Het oudheidkundig onderzoek, dat op het terrein van de voormalige St. Josephschool door de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) wordt verricht, is vooral van historisch belang. Het onderzoek toont aan dat er sedert ca. 1200 al bewoning is geweest" (De Molen, 24 april 1991). "Er zijn sporen gevonden uit de Bronstijd (ca. 2000 jaar voor Chr.) en paalsporen die erop duiden dat er bewoning geweest is in de vroeg Middeleeuwse tijd en zelfs al in de Romeinse tijd" (De Molen, 17-4-1991). Zie artikelen op bladzijde 33. "De opgravingen op het terrein van de voormalige St.-Josephschool gaan gestadig door. Afgelopen zaterdag heeft men o.a. aardewerk gevonden uit ca. 1800. Maar veel belangrijker is het feit dat men in een paalgat overblijfselen heeft gevonden van verbrand hout. Omstreeks 1100 zou hier een boerderij hebben gestaan, die door brand is verwoest. Men bouwde destijds huizen door wilgenhout met leem te bedekken. Dit leem is door de brand gebakken, hetgeen men nu hoopt te reconstrueren" (De Molen 2-5-1991). Zie foto op bladzijde 33.

Op dinsdag 24 november 1992 laat de werkgroep archeologie in samenwerking met de Cro-Magnonleden Anton Verhagen en Arnold Chambon de resultaten zien van de opgravingen bij de jongensschool aan de hand van vondsten, tekeningen, video-opnames en dia's. Op dit moment worden alle vondsten gewassen en gedroogd en probeert men een en ander te reconstrueren. Een werk dat veel tijd en geduld vraagt. De werkgroep veldnamen doet veel speurwerk in de archieven, kleurt en tekent die

dig gevonden. De naam Rosmalla kwam al in het begin van de negende eeuw voor."

Tijdens de tentoonstelling in oktober zijn foto's, kaarten, stambomen en ander zaken uit

verleden en heden van Rosmalen te zien. Mensen die materiaal voor de expositie beschikbaar willen stellen kunnen contact opnemen met N. Blankendaal (04192-15816).

*Komend weekeind
eerste tentoonstelling
heemkundekring Rosmalen*

'Ik kan geen fotohoekje meer zien'

Van onze verslaggeefster

ROSMALEN - „Ik kan geen fotohoekje meer zien“, laat N. Blankendaal van de heemkundekring Rosmalen zich ontvallen. In het midden van zijn toch al met curiositeiten beladen woonkamer heeft hij een grote plaktafel gezet. Erop liggen grote witte vellen met kranteknipsels en foto's. Een paar dagen voor de opening van de eerste tentoonstelling van de heemkundekring vrijdag moet er nog veel werk worden verzet. „Maar we krijgen alles wel op tijd klaar hoor“, zegt Blankendaal.

De Rosmalense burgemeester R. Pans opent vrijdagavond om 20.00 uur in De Kentering de tentoonstelling 'Rosmalen, toen en nu', de eerste tentoonstelling van de in januari 1989 opgerichte en inmiddels vijftig leden tellende heemkundekring. Vrijdagavond wordt ook het eerste exemplaar van het periodiek Rosmalla van de heemkundekring gepresenteerd. Het periodiekje met verenigingsnieuws en verhalen over Rosmalense wetenswaardigheden zal een keer per kwartaal verschijnen.

„We willen ons als jonge vere-

N. Blankendaal van heemkundekring Rosmalen werkt in zijn eigen woonkamer, bij gebrek aan een eigen onderkomen voor de vereniging, nog ijverig aan het materiaal dat tijdens de eerste tentoonstelling van de vereniging aanstaande weekeinde in De Kentering te zien zal zijn.

(Foto Clemens Le Blanc)

niging presenteren. En een tentoonstelling leek ons daarvoor de beste manier", vertelt L. Derksen, voorzitter van de heemkundekring. De tentoonstelling is zaterdag en zondag geopend van 11.00 tot 16.00 uur. Maandag en dinsdag is de expositie geopend voor de Rosmalense basisschoolleerlingen.

'Hele dorp'

Tijdens de tentoonstelling 'Rosmalen, toen en nu' komen alle delen van de gemeente aan bod. Kruisstraat, Maliskamp, Hintham, Kattenbosch en het centrum. Verder is ruimte ingeruimd voor bijvoorbeeld de Sint-Lambertuskerk, Coudewater, het gemeentehuis, Rosmalen tijdens de oorlogsjaren, De Kentering, scholen en bekende Rosmalense families. Derksen: „We hebben tijdens deze eerste tentoonstelling echt het hele dorp aan bod willen laten komen.”

De tentoonstelling bestaat vooral uit foto's. De foto's van nu waarmee vergelijkingen met het verleden worden gemaakt, zijn genomen door Blankendaal. De oude foto's heeft de heemkundekring toegestuurd gekregen. Blankendaal: „Omdat de vereniging nog zo jong is, hebben we zelf nog maar weinig historische spullen. Maar na een oproep hebben we van veel mensen foto's in bruikleen gekregen. Er zitten hele mooie oude foto's bij. Sommige prenten zijn zo oud, dat we niet meer konden achterhalen wie erop staan.”

„Naast foto's bestaat de tentoonstelling uit oude schoolspullen, zoals leesplankjes en griffels. Verder zijn er in De Kentering zaterdag en zondag oude topografische kaarten, oude registers en het werkenboek van voormalig stedebouwkundige A. Kusters te zien.

Sloop

De heemkundekring maakt in de expositie veel vergelijkingen tussen heden en verleden. „Mooie boerderij nietwaar”, zegt Blankendaal, wijzend naar een oude foto van het Rosmalense centrum, die op een van vele witte 'tentoonstellings'vellen is geplakt. „Nou, die staat er dus niet meer.”

Tijdens de expositie komen ook andere 'slachtoffers' van de slopershamer aan bod. 'Nodeloos ten prooi gevallen' en 'Rosmalen sloop zijn agrarische verleden' luiden de teksten bij foto's. Blankendaal: „En het slopen gaat in Rosmalen nog steeds door. Straks zijn de Annaschool in Hintham en de Sint-Josephschool er ook niet meer.”

Toen en nu

Met de historische tentoonstelling 'Rosmalen, toen en nu' heeft de Heemkundekring Rosmalen een geweldige start gemaakt.

Maar liefst 2000 bezoekers kwamen zaterdag en zondag een kijkje nemen in De Kentering. Het was schuifelen geblazen tussen de lange tafels met foto's, archiefstukken, knipsels en oude

topografische- en kadasterkaarten. Mensen waren op zoek naar hun eigen wortels. Groepsportretten en familiefoto's werden nauwkeurig bestudeerd. De hele oplage van 150 stuks van het nieuwe periodiek Rosmalla, dat vrijdagavond aan burgemeester R. Pans en voorzitter Th. Derksen werd aangeboden, was in een mum van tijd uitverkocht.

Nico Blankendaal, een van de

Het was schuifelen geblazen tussen de lange tafels met foto's, archiefstukken, knipsels en kaarten in De Kentering. (Foto Jan Verhoeff)

organisatoren van de tentoonstelling, is laaiend enthousiast over de belangstelling. „Grandioos. Dat hadden we niet verwacht. Niet alleen Rosmalenaren, maar bezoekers uit de hele regio.”

Ook burgemeester Pans oordeelde vrijdagavond bij de opening van de tentoonstelling, dat de slopershamer in Rosmalen

flink gehanteerd is. „Wat weg is, is niet meer terug te brengen. Het is goed dat er nu, met de Heemkundekring, kritische mensen zijn die onze plannen doorlichten. Daarbij moeten we niet vervallen in star conservatisme, maar kritisch omgaan met hetgeen we hebben. Adviezen van de Heemkundekring zullen we serieus nemen.”

resultaten op Rosmalense kaarten in en draagt het gemeentebestuur een aantal historisch verantwoorde namen aan: onder andere: St. Antoniusstraat, de Hoge Schans, de Hoekkamp, de Oude Kamp, de Weikamp, de Hoge Kamp. Enkele leden van deze groep zijn namens de heemkundekring inmiddels vertegenwoordigd in de gemeentelijke straatnamencommissie. Genoemde kaarten worden op hun beurt weer aangedragen door de werkgroep kaarten.

De groep klederdrachten gaat op zoek naar de Rosmalense mutsenmaakster Drika van Lith-van Rosmalen. De resultaten van dit werk mogen er zijn. In onze vitrine in *De Bron* zijn regelmatig voorwerpen uit de bijeengebrachte collectie te bewonderen. De kring beschikt op dit moment over ongeveer 700 foto's, door de fotowerkgroep in kaart gebracht en nauwkeurig beschreven. Een monnikenwerk. De collectie groeit gestaag. Dat kan ook gezegd worden van de verzameling bidprentjes. De kring ontvangt van Coudewater een aantal ideale opberglaatjes daarvoor. De opgestarte knipseldienst speurt naarstig alle kranten en Molens na. Gemiddeld een keer per maand verwerkt een groep onder leiding van onze archivaris de bijeengebrachte, op Rosmalen betrekking hebbende aanwinsten, die op hun beurt weer gebruikt worden bij de presentatie van onze heemkundekring naar buiten. Ouderenwerk, Mariaoord (2x), NCB- en KVO-afdeling Rosmalen, Intratuin en Soos Intram doen in deze jaren beroep op de diensten van de Heemkundekring Rosmalen. De vertoonde dia's uit de collectie van Henk de Werd en de eigen foto's maken veel emoties los. Jan Hoofs legt veel van onze kring op de videoband vast. Bovendien maakt hij samen met Toon Heijmans, Jan Verhoeven en Henk de Werd een "Rosmalense film".

In oktober 1993 houdt de kring zijn tweede grote fototentoonstelling in het cultureel centrum *De Bron*.

Een werkgroep, onder de bezielende en enthousiaste leiding van Jan Hessels, levert een perfect stuk werk af, waar maar liefst 600 mensen naar komen kijken. Die tentoonstelling "maakte veel emoties los", schrijft Driek van Grette in het weekblad *De Molen*. De bezoekers krijgen inderdaad een perfect beeld van wat de Heemkundekring Rosmalen in vijf jaar heeft weten op te bouwen. Intens geniet men van foto's, bidprentjes, dia's, een videopresentatie, (krante-)knipsels, oude klederdrachten, boerengereedschap, kaarten, de presentatie van de opgravingen bij de St. Joseph-

**Rosmalen
raakt nooit
van de
kaart!**

Rosmalen raakt nooit van de kaart!

VOOR GEEN

METER!

Stickers tegen de opheffing van de gemeente Rosmalen. Coll. Heemkundekring Rosmalen.
Op de volgende twee pagina's een artikel uit: *De Molen* van 11 september 1991.

Heemkundekring Rosmalen

OPEN MONUMENTEN DAG

14 SEPTEMBER 1991

Binnen
zonder kloppen >>

In het kader van de monumentendag op 14 september a.s. heeft de Heemkundekring Rosmalen een lesbrief opgesteld voor de hoogste groepen van de Rosmalense basisscholen. Het is een keurig verzorgd boekje geworden waarin de jeugd kan kennismaken met de Rosmalense monumenten en met monumenten in het bijzonder. Zo komen de Annakerk, herberg "De Drie Linden", De Standerdmolen, De Lambertuskerk, het archeologisch monument de Annenborch en Coudewater aan de orde. Ook wordt er in verteld wat monumenten zijn en wat de open monumentendag inhoudt. Zo hoopt de Heemkundekring te bereiken dat de jeugd ook een open oog krijgt voor het cultuur historisch bezit in de eigen woonplaats.

Dit initiatief is mede mogelijk gemaakt door de samenwerking die het onderwijzend personeel heeft toege-

zegt. De leerlingen kunnen opdrachten uitvoeren zoals een tekening en of een opstel maken. De mooiste worden gepubliceerd in het periodiek Rosmalen en tentoongesteld in de bibliotheek. Voor de oudere belangstellenden heeft de Heemkundekring een boekje samengesteld waarin de bovengenoemde monumenten ook zijn beschreven en waarin tevens een Fiets-Wandeltocht is opgenomen. Deze tocht voert behalve langs de monumenten ook door het landschappelijk schoon in onze gemeente. Het is een keurig verzorgd boekje geworden dat te verkrijgen is bij de plaatselijke boekhandel tegen een prijs van Fl. 5.-. Op de open monumentendag is het ook verkrijgbaar op het beginpunt is van de tocht.

De open monumenten dag begint 14 september om 10 uur en duurt tot 17.00 uur.

Botten op bouwplaats woningen Josephschool

Van een verslaggever

ROSMALEN - Leden van de Heemkundekring-Rosmalen bestuden deze dagen menselijke botten. Ze zijn vorige week zijn gevonden op de plaats waar de Sint-Josephschool stond. Daar moeten woningen en het nieuwe winkelhart van Rosmalen komen.

Volgens H. de Werd, woordvoerder van de Heemkundekring-Rosmalen, is de vondst van de botten geen grote verrassing. De Werd: „Wij hadden het bouwbedrijf al verteld dat er botten gevonden

zouden kunnen worden. Want de school is destijds gebouwd op een gedeelte van de begraafplaats van de Lambertuskerk.”

Afgelopen weekeinde hebben leden van de Heemkundekring-Rosmalen met leden van de Rijksdienst voor oudheidkundig bodemonderzoek gespeurd naar meer botresten. De Werd kon niet vertellen wat dat had opgeleverd. Maar volgens hem is er geen reden om het bouwproject te staken. Het is de bedoeling dat de botresten worden begraven op de algemene begraafplaats.

Oudheidkundig onderzoek op het terrein van de voormalige St. Josephschool

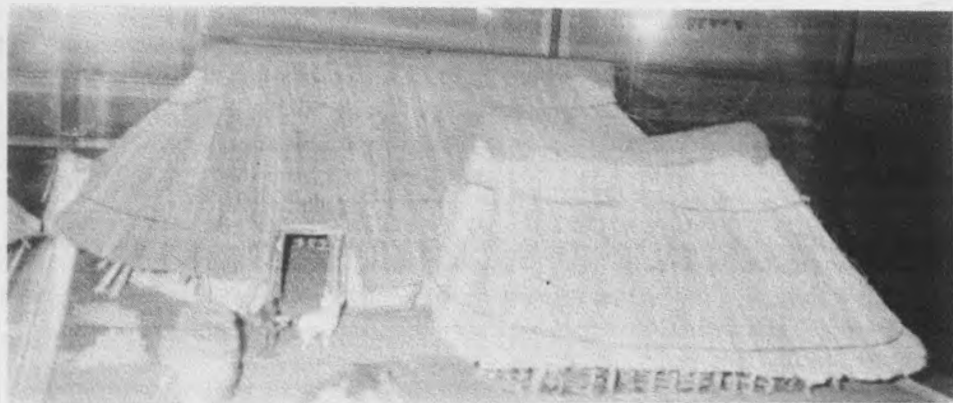
Op verzoek van de Heemkundekring Rosmalen en onder leiding van de Rijksdienst voor oudheidkundig onderzoek en met medewerking van aannemingsbedrijf Pennings is er een begin gemaakt met een onderzoek op het terrein van de voormalige Josephschool. Vrijdag 12 april is men begonnen met het graven van een gleuf en voorzichtig speurde de onderzoekers naar sporen van het verleden.

Leden van de Heemkundekring stonden onder leiding van 2 amateur archeologen van de werkgroep uit Empel te weten, de heren Verhagen en Chabom. Er zijn sporen gevonden uit de bronstijd (ca 2000 jaar voor Chr.) en paalsporen die er op duiden dat er bewoning geweest is in de vroeg middeleeuwse tijd en zelfs uit de Romeinse tijd. Het onderzoek wordt voortgezet. De Heemkundekring heeft een voortreffelijk initiatief genomen waardoor een beter inzicht verkregen kan worden in de historie van Rosmalen.

Heemkundekring blij met opgraving

Het oudheidkundig onderzoek, dat op het voormalige terrein van de St. Josephschool door de rijksdienst voor oudheidkundig onderzoek wordt verricht, is vooral van historisch belang. Het onderzoek toont aan dat er sedert ca 1200 al bewoning is geweest. Spectaculaire vondsten verwacht men niet waaruit men zou kunnen concluderen dat men toendertijd zeer arm was. Wel is er een spoor van een waterput ontdekt.

De Heemkundekring (op wiens initiatief het onderzoek wordt verricht) is met de historische gegevens erg blij omdat het een nieuw licht werpt op de geschiedenis van het dorp. Het onderzoek onder leiding van de heren Verhagen en Chabon met medewerking van de leden van de archeologische werkgroep van de Heemkundekring Rosmalen zetten het onderzoek voort. U kunt het onderzoek, dat veel geld kost, steunen door lid of donateur te worden van de Heemkundekring (secretariaat: tel. 13562).

school, enz. enz. Hulde aan de werkers! Hulde vooral ook aan Jan Hessels, die er veel uren aan heeft besteed. De werkgroep Rosmalla presenteert bij de opening van de tentoonstelling de eerste editie van "Rosmalla Extra", een herziene uitgave over de Rosmalense monumenten. Dank zij een gulle subsidie van onze gemeente zullen de mensen, die zich nieuw vestigen in de gemeente Rosmalen, dit boekje gratis thuis bezorgd krijgen. Een prima promotie van onze Heemkundekring Rosmalen.

Bij de manifestatie *Rosmalen nooit van de kaart* in september 1992 doet de gemeente een beroep op de Heemkundekring om stambomen over de families (Van)

Rosmalen aan te dragen. De betreffende werkgroep presenteert in de VIP-tent haar resultaten, waar veel belangstelling voor is.

De werkgroep beeldbepalende bebouwing wordt na meerdere gesprekken met de gemeente, o.a. met wethouder Van Beers en burgemeester Pans, meer betrokken bij haar plannen en laten we hopen dat dit in de toekomst zijn vruchten afwerpt. Immers, wat op dit moment in en om de Dorpsstraat en de Markt gebeurt en gebeurd is, verdient geen schoonheidsprijs. De werkgroep Oud-Indiëgangers wordt opgestart om

Artikel van twee pagina's terug onderaan komt uit: *Brabants Dagblad* van 16 april 1991. De artikelen boven aan de vorige pagina zijn uit *De Molen* van resp. 17 en 24 april 1991.

Onderaan de vorige pagina: Cor Verstegen reconstrueerde de boerderij die omstreekt 1100 gestaan heeft op de plaats van onze oude jongensschool St. Joseph. Coll. H. de Werd.

1991: Opravingen bij de jongensschool St. Joseph te Rosmalen. Coll. Heemkundekring Rosmalen.

De Hoge Schans te Hintham. Coll. Heemkundekring Rosmalen.

Laere uit Liempde houdt een boeiende voordracht over oude volksgebruiken. Over het mooi en lelijk van de Brabantse boerderij houdt A. Drijvers een voordracht en de grote drs. W. Knippenberg komt persoonlijk naar Rosmalen voor zijn uitleg over devotionalia. Voor de werkgroep veldnamen komt Henk Beijers uit Schijndel, die over dit onderwerp cursussen geeft en publikaties verricht, persoonlijk naar het cultureel centrum. Mevrouw Scheurs-Janssen houdt een boeiende causerie over kloosters en kapellen. Drs. A. Crujssen weet een volle zaal te boeien met zijn onderwerp van

te zorgen dat waardevol materiaal voor Rosmalen over Indië niet verloren en vergeten raakt.

In oktober 1994 viert Rosmalen zijn 50ste bevrijdingsdag. De Heemkundekring zal een extra nummer van zijn periodiek wijden aan de Tweede Wereldoorlog in onze gemeente. Bovendien zal hij duidelijk aanwezig zijn bij de inrichting van de tentoonstelling daarover.

Ter verdieping en voor de nodige achtergrondinformatie organiseert het bestuur een groot aantal thema-avonden en wordt tevens een zogenaamde inloopavond georganiseerd, een en ander ook ter versterking van de onderlinge band. Dokter Jongmans komt vertellen over Coude-water, dokter Van

Op de pagina hiernaast: Artikelen uit resp.: *De Molen* van 13 mei 1992, *Brabants Dagblad* van 16 mei 1992 en *Brabants Dagblad* van 12 oktober 1993.

Thema-avond veldname onderzoek

Op dinsdag 19 mei 1992 organiseert de Heemkundekring Rosmalen een thema-avond over veldnameonderzoek. De lezing zal gehouden worden door dhr. H. Beijers uit Schijndel, een bekende op dit gebied o.a. door cursussen die hij over dit onderwerp geeft en door een publicatie. De lezing zal plaatsvinden in de podiumzaal van het cultureel centrum "De Bron" te Rosmalen en is gratis toegankelijk voor alle belangstellenden. Aanvang 20.00 uur.

Veldnamenonderzoek

ROSMALEN - De Heemkundekring Rosmalen houdt dinsdag 19 mei vanaf 20.00 uur in de podiumzaal van het sociaal-cultureel centrum De Bron een thema-avond over veldnamenonderzoek.

Henk Beijers uit Schijndel, die over dit onderwerp cursussen geeft en publicaties verricht, houdt een lezing en geeft praktische tips.

Henk Beijers heeft in 1991, samen met drs. Geert Jan van Bussel, een handleiding voor het veldnamenonderzoek uitgegeven.

Tentoonstelling met medewerking van
toneelvereniging Samenleving

'Heemkunde leeft in Rosmalen'

Door onze correspondentente Marianne Nuijten

ROSMALEN - De Heemkundekring Rosmalen bestaat in januari vijf jaar. Daarom houdt de vereniging aanstaande zaterdag en zondag van 11.00 tot 17.00 uur, een grote overzichtstentoonstelling in de podiumzaal van cultureel centrum De Bron. Toneelvereniging Samenleving, die in november haar 70-jarig jubileum viert met de musical-achtige productie 'Café, Café', vult de expositie aan met foto-materiaal, affiches en recensies uit haar verleden.

„Ons streven is om op de tentoonstelling alles te laten zien wat de Heemkundekring in huis

heeft”, vertelt organisator Jan Hessels van de Heemkundekring. De werkgroep genealogie laat diverse stambomen zien, onder meer van de Rosmalense familie Verhallen. En zo heeft elk van de acht werkgroepen iets interessants: foto's en een videofilm van de archeologische opgravingen onder de Sint-Jozefschool, Brabantse klederdrachten en poffers, oude gebruiksvoorwerpen voor in huis en op het land. Verder zijn er onder meer met de hand ingekleurde kaarten met veldnamen, gemaakt aan de hand van de eerste kadastrale kaarten uit 1832, foto's van beeldbepalen-

de gebouwen en boerderijen, bidprentjes en boeken met processen-verbaal vanaf 1831.

Cor Versteegen, lid van de Heemkundekring, laat de zes maquettes zien die hij van bekende Rosmalense panden heeft gemaakt.

Gesloopt

De Heemkundekring Rosmalen heeft momenteel zo'n 100 leden en een aantal abonnees voor haar blad Rosmalla. „Heemkunde leeft inmiddels wel in Rosmalen”, aldus voorzitter Theo Derksen.

De voorzitter is ontevreden over de manier waarop Rosmalen zijn centrum heeft vernieuwd. Ook is er veel gesloopt. Derksen: „We zijn als Heemkundekring vijf jaar steeds alert geweest. We hebben geageerd tegen bepaalde ontwikkelingen: de sloop van de beeldbepalende Annaschool in Hintham, de bouw van het pand van de Kruisvereniging in de Dorps-

straat, de uitbreiding van de Kentering, de bebouwing van de Markt en de bouw van de Vreeburgpassage. Op het centrumplan hebben we uitgebreid onze visie gegeven. De plannen zijn gewoon doorgegaan. Terwijl wij van meet af aan gevraagd hebben of we betrokken konden worden bij het centrum. Gelukkig heeft het college van B. en W. toegezegd dat de Heemkundekring in de toekomst meer betrokken zal worden bij nieuwe plannen.”

De tentoonstelling wordt zaterdag om 10.30 uur geopend door wethouder Lout Buis. Hij krijgt dan het eerste exemplaar aangeboden van de herziene uitgave van het boekje over de rijksmonumenten van Rosmalen, dat de Heemkundekring enkele jaren geleden heeft samengesteld. In het kader van Monumentendag 1993 is dit boekje opnieuw bewerkt. □

Heemkundekring Rosmalen opent 1^e lustrumviering met expositie

In Januari 1989 werd officieel een Heemkundekring in Rosmalen opgericht. Daarvoor was het nooit gelukt om in Rosmalen een dergelijk instituut van de grond te krijgen ondanks het feit dat Rosmalen al eeuwenoud is. In het begin van de negende eeuw komt Rosmalen al voor in een oude oorkonde maar het is aan te nemen dat ook vóór 800 in Rosmalen mensen hebben

gewoond. Het heeft nog tot in de 13e eeuw geduurd voordat het gehucht Rosmalen van enkele boerderijen was uitgegroeid tot een dorp. In 1293 krijgt Rosmalen een eigen katholieke kerk, de St.-Lambertus, waaraan het dorp ook enige belangrijkheid kon ontleen. Pas na 1630 kreeg Rosmalen een eigen bestuur.

*Toon Kappen en zijn vrouw Marie Kappen-v.d. Donk (Marie van Driek Jorissen) en hun dochter Mien in de Rosmalense Dorpsstraat. Marie Kappen-v.d. Donk: * 16-2-1908; † 4-6-1982. Toon Kappen: * 3-12-1905; † 14-8-1964.*

Heemkunde belangrijk

"De kennis over land en volk in de eigen omgeving is toch wel belangrijk moet men bij de gemeente Rosmalen gedacht hebben want zij was het die in oktober 1988 contact zocht met de Heemkundekring Nuwelant uit Nuland om Rosmalenaren te animeren mee te doen aan onderzoeken over Rosmalense gebeurtenissen en objecten", aldus de heer Th.G.J.M. Derksen, voorzitter van de Heemkundekring Rosmalen.

"Via een schrijven aan mogelijke geïnteresseerden en een info-avond in de Kentering wisten de leden van Nuwelant de belangstellenden warm te maken voor de heemkunde. Toen dat eenmaal was gebeurd dacht de eerste groep 'wat in Nuland kan moet toch ook in Rosmalen mogelijk zijn'. Zo kwam het in januari 1989 tot de oprichting van een eigen heemkundekring. Toon Heijmans, die in augustus 1993 is overleden, was een van de oprichters en een man met veel ervaring en kennis. Gestart werd met 30 leden en nu, vijf jaar later is dat aantal gegroeid tot 100 leden. We kunnen dus wel van een succes spreken".

Werkgroepen

"Heemkunde is een veelomvattend terrein en de interesses van de leden lopen soms ver uiteen". zo vertelt Jan Hessels die de leiding heeft bij de inrichting van de tentoonstelling welke aan de lustrumviering vooraf gaat. "In onze kring houdt men zich, via werkgroepen, bezig met archeologie, onderzoek over bidprentjes, stambomen (genealogie), beeldbepalende bebouwing, kaarten en veldnamen, straatnamen, klederdrachten, enz. Over straatnamen adviseren we sinds kort de gemeente. Het is toch belangrijk dat bij bebouwing van bepaalde velden de

straatnamen afkomstig zijn van persoonlijkheden uit die buurt".

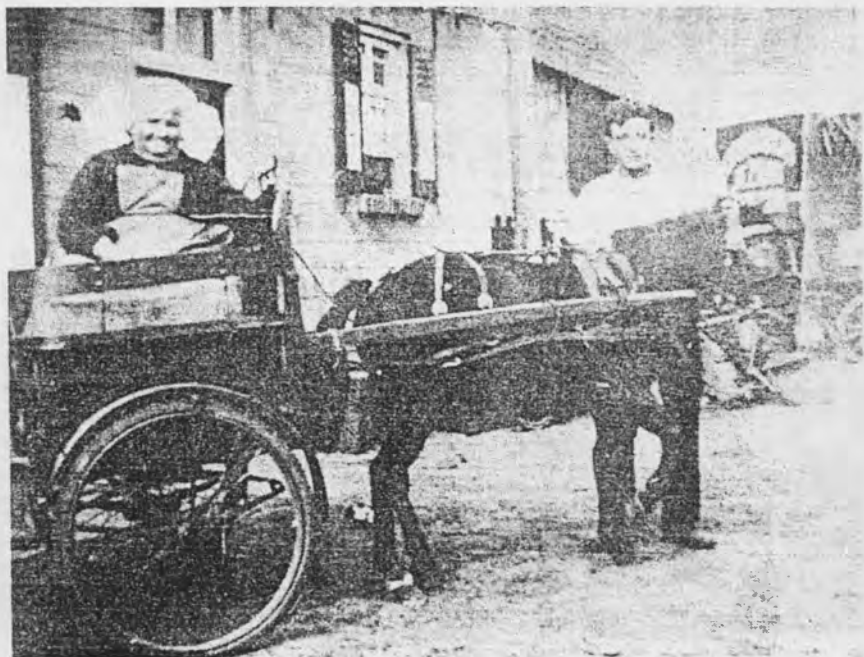
Voorzitter Derksen vult nog aan: "Onlangs hebben we met de gemeente de afspraak gemaakt dat wij inzage krijgen in de grootschalige bouwplannen en een begin is gemaakt bij de verdere ontwikkeling van het centrum. Eigenlijk zijn we 25 jaar te laat begonnen want van het oude centrum is niet veel meer over. In ons ledenbestand bevinden zich vijf Rosmalense architecten waarmee we onze adviezen aan de gemeente gaan doorspreken. We hopen dat men bij de gemeente iets doet met ons advies. Ook zijn we bijzonder alert op de beeldbepalende gebouwen en objecten die Rosmalen nog over heeft".

Via het viermaal per jaar verschijnende periodiek 'Rosmalla' worden de leden, donateurs en sponsors geïnformeerd over de werkzaamheden en vorderingen van de heemkundekring. Dit periodiek verschijnt nu alweer drie jaar. Ook hiervoor is een werkgroep met redaktieteam verantwoordelijk.

Tentoonstelling

"We willen ons profileren met hetgeen we in bijna vijf jaar hebben bereikt", zo geeft voorzitter Derksen het waarom van de tentoonstelling aan. Jan Hessels die er alles over weet vertelt wat er allemaal te zien zal zijn. "Via de opgravingen van ondermeer de plaats waar voorheen de St.-Josephschool stond is er een collectie voorwerpen uit lang vervlogen tijden naar boven gekomen. Ook foto's van die opgravingen geven een beeld van de situatie van weleer". Foto's blijken trouwens toch de hoofdmoot te vormen van de expositie die als titel heeft 'Heemkunde en Samenleving'.

Ook de 70-jarige toneelvereniging Samenleving uit Rosmalen zal acte de présence geven met foto's over vroegere uitvoeringen. Verder toneelkleding,

Theo v.d. Hanenberg, zoon van Elmert v.d. Hanenberg, bij het paard. In de wagen zit zijn oma van moederskant: Stientje v.d. Heijden, alias Stientje van Dorus Arieje Evertjes.

affiches, boekjes e.d. Van de heemkundekring zijn er verder te zien de verschillende klederdrachten, mutsen, poffers, bidprentjes, krantenknipsels en nog veel meer.

"Er is ook een videofilm en diaprojectie van de opgravingen", vervolgt Jan Hessels. "Daarnaast is er een voorbeeld hoe een stamboom wordt opgezet en in dit geval maken we gebruik van de stamboom van de familie Verstappen. Verder belichten we de geschiedenis van het landgoed Langenhuisen en Blaerthemse Hoef. Cor Verstege toont maquettes van zijn ouderlijk huis, nu aan de Driesprong, het oude gemeentehuis, de brouwerij en een

boerderij zoals die vermoedelijk heeft gestaan op de plaats van de opgravingen aan de Schoolstraat. Verder is er een vitrine met oude archiefstukken zoals patentregisters, processen verbaal en raadsstukken vanaf 1830".

De tentoonstelling wordt gehouden op zaterdag 16 en zondag 17 oktober a.s. in Cultureel Centrum De Bron aan de T.M. Kortenhorstlaan. De officiële opening is op 16 oktober om 10.30 uur door wethouder L. Buis. De openingstijden zijn van 11.00 tot 17.00 uur en de toegang is gratis. Leden van de Heemkundekring zullen aanwezig zijn om desgevraagd de nodige toelichting te verstrekken.

1992: Manifestatie *Rosmalen nooit van de kaart*. In de V.I.P.-tent bestuderen Van Rosmalens de stambomen, aangebracht door de Heemkundekring. Coll. Heemkundekring Rosmalen.

boerendorp naar burgerdorp. H. Buijks, geen onbekende in onze gemeente, vertelt over de geschiedenis van de waterschappen in N.O.-Brabant en ook drs. A. Dams weet de heemkundigen met zijn verhaal over de Brabantse dialecten een interessante avond te bezorgen. Anton Verhagen, voorzitter van Cro Magnon, verzorgt een lezing over archeologie, Luc van Gent vertelt over de bevrijding van Rosmalen en Anton van de Lee, voorzitter van Onsenoort, weet ons te boeien met Brabantse Boerenwijsheden. De kring moet in dit eerste lustrum afscheid nemen van vier gewaardeerde leden. Jan Wijns overlijdt op 27 april 1991. Henk van der Biezen sterft op 15 oktober 1992. Truda de Bijl-van Uden geeft haar ziel terug aan de Schepper op 18 oktober 1992 en Toon Heijmans ontvalt ons op 4 augustus 1993. Zij worden door de voorzitter in ons periodiek op gepaste wijze herdacht.

Dit was zo maar een greep uit 5 jaar Heemkundekring Rosmalen om u te laten zien dat de kring niet stilgezeten heeft. Er is veel bereikt. Rosmalen zonder Heemkundekring is eigenlijk niet meer denkbaar. Laten we daarom op de ingeslagen weg voortgaan.

Heemkundekring Rosmalen: Ad Multos Annos.

WAAROM EEN HEEMKUNDEKRING?

U heeft zich waarschijnlijk ook wel eens afgevraagd hoe ons dorp aan de naam Rosmalen komt, wat de oorsprong van de naam *Maliskamp* is en hoe Rosmalens de naam Heijmans is. Er zijn in Rosmalen al heel wat jaren veel mensen bezig met het beantwoorden van deze vragen. In 1989 staken zij de koppen bij elkaar en besloten tot de oprichting van de Heemkundekring Rosmalen, kortweg H.K.R. genoemd.

Verenigingsactiviteiten

Binnen de Heemkundekring zijn er onder andere de volgende activiteiten:

- Regelmatig worden door de Heemkundekring lezingen georganiseerd en films, dia's en video's vertoond. Deze bijeenkomsten zijn over het algemeen voor iedereen toegankelijk, dus U zou best een keer kunnen komen kijken. Meestal worden dergelijke activiteiten in De Molen en het Brabants Dagblad aangekondigd.
- Actieve leden in de Heemkundekring houden zich bezig met onderzoek op allerlei terrein. Daartoe hebben zij zich verenigd in werkgroepen.
- Door enkele actieve leden wordt geregeld een fietstocht georganiseerd naar bijvoorbeeld een naburige Heemkundekring of een museum.
- De Heemkundekring is bezig met de opbouw van een steeds groeiend archief over Rosmalense mensen en gebouwen. Door verschillende leden en andere belangstellenden wordt veel waardevol materiaal aangedragen.
- De kring heeft een tijdschrift, *Rosmalla* genaamd, dat vier keer per jaar verschijnt. Hierin kunnen de verschillende leden stukjes schrijven.
- Bij vele activiteiten die met Rosmalen te maken hebben, is de Heemkundekring vertegenwoordigd, zoals bijvoorbeeld bij de manifestaties van *Rosmalen raakt nooit van de kaart*.

Lid - abonnee - donateur?

Met de Heemkundekring verbonden zijn kan op verschillende manieren. De meeste mensen worden *lid* van de Heemkundekring, voor f 35,- per jaar. Leden kunnen gebruik maken van alle faciliteiten die de Heemkundekring biedt en ontvangen bovendien het blad *Rosmalla*.

Heeft U geen tijd of bent U om andere redenen verhinderd om actief deel te nemen aan de Heemkundekring, dan

kunt U *donateur* van de Heemkundekring of *abonnee* van de Rosmalla worden. Donateurs betalen minimaal f 25,- per jaar. Ook donateurs ontvangen *Rosmalla*. Als *abonnee* ontvangt U vier keer per jaar het blad *Rosmalla*. Dit kost f 25,- per jaar, of, via een postabbonnement, f 35,- per jaar.

Ons eigen 'home'

De Heemkundekring heeft een eigen huisvesting in Rosmalen. Deze huisvesting is in Cultureel Centrum *De Bron*, aan de T.M. Kortenhorstlaan, naast het Rodenborchcollege en tegenover sporthal De Hazelaar. In dit voormalige schoolgebouw is ruimte voor vier Rosmalense verenigingen. De Heemkundekring heeft, als betrekkelijk kleine vereniging, één eigen ruimte tot zijn beschikking. Voor lezingen en andere activiteiten wordt echter gebruik gemaakt van de zaal, die afzonderlijk door de verschillende verenigingen wordt gebruikt.

Als u zich wilt opgeven als lid, *abonnee* of *donateur*, dan kunt U onderstaande bon uitknippen of, als U niet in dit boekje wilt knippen, de bon overschrijven of fotokopiëren en opsturen naar: Secretariaat Heemkundekring Rosmalen, Martinus Nijhoffstraat 8, 5242 CV Rosmalen.

U kunt zich ook telefonisch opgeven. Belt U dan met de secretaris van de Heemkundekring, tel. (04192)-14094.

Ondergetekende,

Naam: _____ m/v

Adres: _____

Postcode en woonplaats: _____

Telefoon: 0 _____ - _____

- Geeft zich op als: Lid / Abonnee / Donateur*
 Wil graag meer informatie ontvangen

Het verschuldigde bedrag van f _____ is door mij overgemaakt op bankrekeningnummer 18.45.43.444 (postbankrek. Rabobank 1099372).

Datum: _____

Handtekening: _____

* s.v.p. doorhalen wat niet van toepassing is.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	1
Van de redactie	1
1989-1994: 5 jaar Heemkundekring Rosmalen	2
<i>Overgenomen artikelen:</i>	
- Heemkundekring Rosmalen nu definitief van start	4
- 'Iets bewaren voor het nageslacht'	6
- Eerste klus voor heemkundekring	8
- Rosmalen wil eigen 'heemhuis'	14
- Heemkundekring Rosmalen op de fiets	16
- Heemkundekring Rosmalen bezocht Oirschot	16
- Heemkundekring op excursie naar Uden	17
- Ouw Rusmolle	22
- Toch voedingsbodem voor heemkundekring	23
- 'Ik kan geen fotohoekje meer zien'	26
- Toen en nu	28
- Heemkundekring Rosmalen - Binnen zonder kloppen	31
- Botten op bouwplaats woningen Josephschool	32
- Oudheidkundig onderzoek op het terrein van de voormalige St. Josephschool	33
- Heemkundekring blij met opgraving	33
- Thema-avond veldnamenonderzoek	37
- Veldnamenonderzoek	37
- 'Heemkunde leeft in Rosmalen'	37
- Heemkundekring Rosmalen opent 1e lustrumviering met expositie	38
Waarom een Heemkundekring?	43

IN HET VOLGENDE DEEL

Het volgende, derde deel van de Rosmalla Extra zal geheel gewijd zijn aan de bevrijding van Rosmalen in 1944.

De St.-Josephschool (boven, 1991) en wat ervoor in de plaats is gekomen: De Vreburgpassage (onder, 1992). Coll. H. de Werd

